

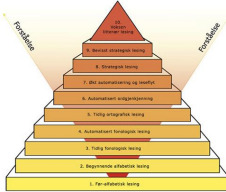

Lesing som grunnleggende ferdighet

Lesing er en grunnleggende ferdighet som i følge Kunnskapsløftet skal integreres i opplæringen i alle fag. **Alle lærere er dermed posisjonert som leselærere med ansvar for lesing i sine fag.**

(Fra Udir.no, 09.11.2015)

	1.trinn	2.trinn	3.trinn	4.trinn	5.trinn	6.trinn	7.trinn	
Et utvalg kompetansemål fra K-06	Vise forståelse for sammenheng mellom språklyd og bokstav, og trekke bokstavlydene sammen til ord. Lese store og små trykte bokstaver. Bruke egne kunnskaper og erfaringer for å forstå og kommentere innholdet i leste tekster. Finne skjønnlitteratur		Lese tekster av ulike typer på bokmål og nynorsk med sammenheng og forståelse. Gjenkjenne og bruke språklige virkemidler som gjentakelse, kontrast, og enkle språklige bilder. Bruke et egnet ordforråd til å samtale om faglige emner, fortelle			Uttrykke egne opplevelser av og begrunne egne synspunkter på leste tekster. Lese et bredt utvalg norske og oversatte tekster i ulike sjangere og reflektere over innhold og form i teksten. Referere, oppsummere og reflektere over hovedmomenter i en tekst. Bruke forskjellige former for digitale og		

	og sakprosa på biblioteket til egen lesing.	om egne erfaringer og uttrykke egne meninger.	papirbaserte ordbøker.
Læreverk i norsk	Læreverk fra Zeppelin (Aschehoug) og Haugstad (Pedagogisk forlag) er tilgjengelig på alle trinn. I tillegg brukes relevante tekster fra ulike kilder som er tilpasset formålet med undervisningen.		
Ekstra lesemateriell på Leseloftet	Damms leseunivers, Arbeid med ord, Øv og les, Les (Didriksen), småbøker fra Gullhoj forlag, Johnsbråtens leseark, "Lettlesbiblioteket" (gan forlag), Simsalabim (småbøker til Veiledet lesing), Lese Bedre (perm)		
SOL-mål 	De fleste elevene befinner seg på pyramidetrinn 4 når de er ferdige med 2.trinn.	De fleste elevene befinner seg på pyramidetrinn 6 når de er ferdige med 4.trinn.	De fleste elevene befinner seg på pyramidetrinn 7 når de er ferdige med 7.trinn.
Læringsstrategier	Ulike læringsstrategier brukes i ulike faser av leseprosessen (før lesing, under lesing, etter lesing). Formålet med leseoppdraget styrer valget av strategi. Aktuelle læringsstrategier: Tegnekart, Tankekart, VØL-skjema, Nøkkelord, Venndiagram, Tokolonnenotat, Bisonoverblikk, Parkeringsplassen, Læresamtale, Tenkeskriving, Å skrive sammendrag.		

Lesestimulering Leseprosjekt: VI LESER MER (se i mappen lesing/leseplan på I)	Lage utstilling med utgangspunkt i høytlesningsbok	Eventyrstund – bibliotek på Straume (kontaktlærer gjør avtale)	"Vår bok om..." Klassen lager sin egen bok med utgangspunkt i en bok de har lest sammen.	Lesefokus Lesebarometer som fylles med antall leste minutter.	Lesehest Ulike diplomer etter ulikt antall leste bøker.	Karamellfest En karamell blir samlet for hver leste 100/50 sider. Tilpasset elevens leseferdigheter. Til slutt blir det fest!	Bokmeldinger Elevene lager bokmeldinger som stilles ut på biblioteket
---	---	---	--	---	---	---	---

Andre lesestimulerings-tiltak	Skolebibliotek						
	Høytlesing i klassen. Lærer leser for elevene fra en valgt bok.						
	"Lesekvart". Tid til stillelesing på skolen hver dag.						
	Klassene gjør avtaler med fadderklassen om høytlesingsstunder der elevene får lese høyt for hverandre.						
Foreldre	Informasjon om leseplan og elevens leseutvikling. Informasjon blir gitt på foreldremøter og i utviklingssamtaler.						
Kartlegging og vurdering	SOL, Systematisk Observasjon av Leseutviklingen. Observasjonsnotater registreres og føres i Vokal før halvårsvurderingen.						
	Kartleggingsprøve av leseferdighet (Udir)	Kartleggingsprøve av leseferdighet (Udir)	Kartleggingsprøve av leseferdighet (Udir) Carlsten	Carlsten	Nasjonal prøve Kartleggeren	Kartleggeren	Kartleggeren
Spesielle tiltak	Aski Raski, Språk 6-16, Aston Index, LOGOS, Lese Bedre (lese – og rettskrivingskurs).						
Samarbeid med biblioteket på Straume		.Eventyrstund (lærer gjør avtale med biblioteket)					
	Biblioteket er behjelpelig med utlån av bøker til klasser.						
Kompetanseutv. personale	Vedlikehold og videreutvikling av SOL-kompetansen. Språkløyper http://sprakloyper.uis.no//						

Skriving som grunnleggende ferdighet

I Kunnskapsløftet er skriving løftet frem som én av fem grunnleggende ferdigheter. De grunnleggende ferdighetene er innarbeidet i kompetansemålene i alle fag gjennom hele skoleløpet. **Dette innebærer for eksempel at skriving er et redskap for kunnskapsutvikling i alle fag, samtidig som man gjennom skriving viser måloppnåelse i fagene.** Å lære seg et fag er å lære seg å uttrykke seg om og i faget på en måte som oppfattes som faglig relevant (Berge, 2005). **Dette innebærer at alle lærere har fått et ansvar for skriveopplæringen i sitt fag** (Lorentzen, 2008).

(Fra Udir.no, 09.11.15)

	1.trinn	2.trinn	3.trinn	4.trinn	5.trinn	6.trinn	7.trinn	
Et utvalg kompetansemål fra K-06	<ul style="list-style-type: none"> • Skrive setninger med store og små bokstaver og punktum i egen håndskrift og på tastatur. • Skrive enkle beskrivende og fortellende tekster. • Arbeide kreativt med tegning og skrivning i forbindelse med lesing. • Skrive etter mønster av enkle eksempeltekster og ut fra andre kilder for skrivning. 		<ul style="list-style-type: none"> • Gjenkjenne og bruke språklige virkemidler som gjentakelse, kontrast og enkle språklige bilder. • Bruke ulike typer notater og eksempeltekster som grunnlag for egen skrivning. • Skrive enkle, fortellende, beskrivende og argumenterende tekster. • Skrive med sammenhengende og funksjonell håndskrift og bruke tastatur i egen skrivning. • Strukturere tekster med overskrift, innledning, hoveddel og avslutning. • Variere ordvalg og setningsbygning i egen skrivning. • Lage tekster som kombinerer ord, lyd og bilde, med og uten digitale verktøy. • Bruke bibliotek og internett til å finne stoff til egen skrivning. 		<ul style="list-style-type: none"> • Skrive tekster med klart uttrykt tema og skape sammenheng mellom setninger og avsnitt. • Skrive fortellende, beskrivende, reflekterende og argumenterende tekster etter mønster av eksempeltekster og andre kilder, og tilpasse egne tekster til formål og mottaker. • Eksperimentere med skrivning av enkle tekster på sidemål. • Gi tilbakemelding på andres tekster ut fra faglige kriterier og bearbeide egne tekster på bakgrunn av tilbakemeldinger. • Bruke digitale kilder og verktøy til å lage sammensatte tekster med hyperkoplinger og varierte estetiske virkemidler. • Skrive sammenhengende med personlig og funksjonell håndskrift, og bruke tastatur på hensiktsmessig måte. • Mestres sentrale regler i formverk og ortografi og skrive tekster med variert setningsbygning og funksjonell tegnsetting. 			
Skrifttyper	Innlæring av trykkskrift. Eksperimentere	Repetisjon av bokstaver og skriftforming.	Utvikle funksjonell sammenhengende skrift. Skrift på tastatur.		Utvikle personlig og funksjonell håndskrift og bruke tastatur på hensiktsmessig måte.			

	med skrift på tastatur.	Eksperimentere med skrift på tastatur.					
Skrivestrategier	Ulike strategier brukes i ulike faser av skriveprosessen (førskrivingsfasen, skrivefasen, underveis i skriveprosessen og slutføringsfasen). Det kan være nyttig at lærer modellerer skriveprosessen sammen med elevene og bruker ulike skriverammer som støtte for elevenes skriveprosessen. Aktuelle skrivestrategier: Tankekart, Tegnekart, Tenkeskriving, Startsetninger, Modelltekster, Samskriving, Venndiagram, Tokolonnotat, Strategiene tilpasses ulike trinn.						
Skriveoppgaver	Elevene får skriveoppgaver som er forankret i Skrivetrekanten. Form, Innhold og Formål er tydelig kommunisert til elevene og er tilpasset alderstrinn. Oppgavene er i størst mulig grad autentiske og er knyttet til ulike fag.						
NB!	Skrivegrep Skriftforming.	Skriftforming	Stor bokstav og punktum. Sammenhengende skrift. Overskrift, innledning, hoveddel, avslutning. Lese- og skrivekurs i hel klasse. «Erik og Venusbarna» (Arbeid med Ord)	Variert setningsbygning og funksjonell tegnsetting. Rettskriving. Fortellende, beskrivende, reflekterende og argumenterende tekster.			
Kartlegging	Kartleggingsprøve av leseferdighet, diktat (Udir)	Kartleggingsprøve av leseferdighet, diktat (Udir)	Kartleggingsprøve av leseferdighet, diktat (Udir) Carlsten, diktat	Carlsten, diktat	Kartleggeren (rettskriving)	Kartleggeren (rettskriving)	Kartleggeren (rettskriving)
Spesielle tiltak	40- ordsdiktaten, Arbeidsprøven (diktat), LOGOS (diktat), Lese Bedre (lese- og rettskrivingskurs)						
Foreldre	Informasjon om skriveplan og elevens skriveutvikling. Informasjon blir gitt på foreldremøter og i utviklingssamtaler						
Tips	Se i mappen på I, Skrivestien, dokument Forarbeid til skriveplan for konkrete tips til arbeidsoppgaver i ulike fag. Skrivestien: http://skrivestien.skrivesenteret.no/ Språkløyper: http://sprakloyper.uis.no/category.php?categoryID=17957						
Kompetanseutv. personale	Skrivestien. Språkløyper http://sprakloyper.uis.no/						